

KÖRÖSI KRISZTINA – ÁRVAI DOROTTYA GRÉTA –
DEMECS ÉVA – MERÉNYI ZSUZSA – NYITRAI ERZSÉBET

Így hivatkoztok ti: beszámoló a Budapesti Corvinus Egyetem Könyvtárában újonnan bevezetett *Hivatkozásjegyzék ellenőrzése* szolgáltatás tapasztalatairól

<https://doi.org/10.71157/upsz.2025.05-06.06>

BEVEZETÉS

Tudományos írásművel valószínűleg az első egyetemi beadandó kapcsán találkozunk a hallgatók, s ekkor szembesülnek a helyes hivatkozás kihívásaival. Több éves oktatási tapasztalatunk mutatja, hogy nem csekély erőfeszítést kíván egy hivatkozási stílus szabályainak megtanítása, begyakoroltatása és a hallgatók részéről történő elsajátítása.¹

Felmerül viszont a kérdés, hogy valóban szükség van-e mélységeiben a szabályok ismeretére és alkalmazására. Nem lenne elegendő csak ahhoz az alapelvhez ragaszkodni, hogy egy adott mű visszakereshető legyen? Segíti vajon a hivatkozási szabályok ismerete a hallgató további pályafutását, ha nem tudományos pályára készül, vagy a szakdolgozata nem kívánja meg szakirodalom felhasználását (projektalpu

szakdolgozatok, portfolió)? Ha a mélyebb ismeretek átadása mellett voksolunk, milyen formában tudjuk azt hatékonyan megtenni? Írásbeli segédletek, kurzus, csoportos vagy egyéni konzultáció?

A hivatkozásgenerátorok, hivatkozáskezelő szoftverek és az MI térhódításával érdemes-e még időt investálni ezek megtanításába és az elkészült hivatkozásjegyzékek ellenőrzésébe? Ellenőrzés esetén milyen hibákat jelezzünk, felhívjuk-e a figyelmet a beazonosíthatatlan dokumentumokra, nem akadémiai forrásokra? Kinek a felelősége ezen hibák kijavítása?

A Budapesti Corvinus Egyetem Egyetemi Könyvtárában (a továbbiakban: Könyvtár) 2017 óta működik a képzésért felelős *Writing Center* munkacsoport (*Fischer* és mtsai., 2021). E munkacsoport hozta létre a 2024 őszén újonnan bevezetett *Hivatkozásjegyzék ellenőrzése*

nem csekély erőfeszítést
kíván egy hivatkozási stílus
szabályainak megtanítása

¹ Lapunk érdekes helyzetbe került azzal, hogy az APA-stíluson alapuló, de saját arculattal rendelkező hivatkozás- és formázásrendjét ebben az írásban is érvényesítenie szükséges – amely írás maga is egy (másik) sajátos stílusrendet tematizál, illetve mutatja be a hallgatói használatának hibáit. A beszámoló ennek tudatában olvasandó. A szerkesztők természetesen minden *tematizált* formázást, eljárást érintetlenül hagytak. – *A szerk.*

szolgáltatást, felhasználva a korábbi hasonló képzések tapasztalatait.

TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS

A Könyvtárban 2008-ban, az országban elsőként indult moduláris felépítésű, tanulástámogató szolgáltatás,

melynek keretében főként szakdolgozatírást támogató képzéseket tartunk a hallgatóknak.² A képzések között hosszú évek óta jelen van a *Ctrl C + Ctrl V* –

Hivatkozások, plágium (a továbbiakban: *Hivatkozások*) elnevezésű tréningünk, melyben a helyes hivatkozást és a plágium elkerülését tanítjuk hallgatóinknak. Kurzusaink elérhetőek tanórába illesztve és a Könyvtár szervezésében; kínáljuk jelenléti és a koronavírus-járvány óta online formában is, magyar és angol nyelven. A hivatkozásokról szóló tréningjeinken és segédleteinkben az általános alapelvek mellett az APA-stílus használatát tanítjuk, mivel az egyetemünk *Tanulmányi és Vizsgaszabályzata* ezt ajánlja, bár az oktatók szabadon dönthetnek más hivatkozási stílus előírásáról is.

2024 novemberében vezettük be kísérleti jelleggel az APA-stílusra épülő *Hivatkozásjegyzék ellenőrzése* szolgáltatásunkat, kiegészítve a szakdolgozatírást segítő képzéseink körét. A bevezetést megelőző időszakban több formában kínáltunk már hivatkozásjegyzék-ellenőrzést, pl. szakdolgozati konzultáció részeként, illetve a *Személyes és tanulási készségek* kurzus (SZEM-TANK) keretében. A kurzuson résztvevő hallgatóknak egy tíz tételből álló

hivatkozásjegyzéket kellett készíteniük, ezeket nézték át kollégáink, s azonosították a jellemző hibákat.

A SZEMTANK kurzus lezárulta után, reagálva a felmerült igényekre, új tréninget dolgoztunk ki *Ellenőrizd!* címmel, melyen célzott kérdésekkel próbáltuk meg a hallgatókat rávezetni arra, hogy a dolgozat leadása

előtt mely szempontok mentén érdemes ellenőrizniük a szövegek közötti hivatkozásait és hivatkozásjegyzékük helyességét. Az új tréning bevezetésekor a magyar nyelvű képzésre

kiemelkedően sokan jelentkeztek, pótalkalmakat is hirdettünk, viszont a következő két félévben erőteljesen lecsökkent az érdeklődők száma. (Az angol nyelvű azonos tartalmú képzésre nem mutatkozott igény.) Végül e tréning tapasztalataira alapozva indítottuk el új szolgáltatásunkat, melynek keretében a szakdolgozatok hivatkozásainak ellenőrzését kínáltuk.

MÓDSZERTAN

A tesztidőszakot három hét alatt bonyolítottuk le és az őszi szakdolgozat-leadási időszakhoz igazítottuk. A bevezetéséről a hallgatókat a könyvtári integrált rendszerből kiküldött levélben értesítettük, valamint a honlapra is felkerült a szolgáltatás ismertetése a jelentkezési űrlappal együtt a *Writing Center – Tréningek* menüpontba. A szolgáltatásra a szakdolgozat feltöltésével lehetett jelentkezni; befogadtunk egyéb beadandókat, TDK-dolgozatokat is. Kértük a hallgatókat, hogy beküldés előtt tekintsék át az

² BCE Központi Könyvtár (2009): *Beszámoló 2008, Munkaterv 2009*. BCE.

ellenőrző kérdéseket. Három munkanap alatt vállaltuk egy dolgozat áttekintését, visszajelzést írásban adtunk minden hallgatónak; ha szükség volt, egyéni konzultációt is biztosítottunk. Összességében 26 hallgató küldte be a dolgozatát a megadott időszakban, s négy kolléga vett részt azok javításában. Egy dolgozat átvezése átlagosan két-három órát igényelt. Nem javítottuk ki az összes hibát egyesével, de mind a szövegközi, mind a hivatkozásjegyzékben előforduló hibákra felhívtuk a figyelmet, általános és konkrét tanácsokat adva a javításukhoz.

A tesztidőszak letelte után a dolgozatok hivatkozásjegyzékében szereplő publikációk adataiból elemzési céllal adatbázist építettük, melybe összességében 1223 tétel került be, remek alapot biztosítva a hivatkozásokkal kapcsolatos problémák feltáráshoz. Az elemzésben kitértünk a dokumentum típusára, a formai és tartalmi hibákra.

Az épített adatbázis feldolgozását szétosztottuk a kollégák között, így mindenki egy nagyjából 250 tételes mennyiségen dolgozott. Mivel a dokumentumtípusok terminológiáját előre nem egyeztetjük, a különálló fájlokban az elemzés megkezdése előtt össze kellett fésülni az eltérő kifejezéseket, pl. a könyv egyes részeire utaló *könyvfejezet*, *könyvrészlet* szavakat vagy a weboldalon megjelenő különböző dokumentumtípusok elnevezéseit. Az online forrásokat leíró tartalmakat (*e-könyv*, *ekönyv*, *e-folyóirat/online folyóirat*) is eltérően használtuk, akár csak egy dokumentumtípus magyar-angol változatát (*jelentés/kutatási jelentés – report; műhelytanulmány – working paper*).

film, infografika, interjú, ítélet, sajtóközlemény, szótár vagy enciklopédia szócikke

Írásmódban is volt különbség (szókezdő kis- és nagybetűk), valamint egy dokumentumtípus bővebb meghatározásában is (*weblapon elérhető hír* vs. *weblap/weboldal hír*). A kötelezően kitöltendő oszlopok mellett használtunk még két szabadon kitölthetőt, az egyikbe került minden egyéb, fontos vagy érdekes megjegyzés az adott tételnél, a másikban a helyes hivatkozást helyeztük el, ha az eredeti megoldás nagyon problémás volt. Ez utóbbiból vettük azokat a példákat,

melyeket beépítettük a *Hivatkozások dokumentumtípusonként* elnevezésű segédletünkbe.

FELTÁRT PROBLÉMÁK

A szolgáltatást megelőzően a *Hivatkozások* tréningen és segédanyagainkban néhány alapvető szakirodalmi dokumentumtípus (folyóirat, könyv, e-könyv, konferenciakötet) és kiegészítésképp többfajta weboldal hivatkozásának helyes megformálására mutattunk példákat. A beérkezett dolgozatok viszont rávilágítottak arra, hogy lényegesen több különböző dokumentumtípussal dolgoznak a hallgatók, sok esetben olyanokkal is, amelyek nem tekinthetők tudományosnak. Számtalan új dokumentumtípus használatával találkoztunk, pl.: film, infografika, interjú, ítélet, sajtóközlemény, szótár vagy enciklopédia szócikke, TED-előadás (TED-talk) stb. (*1. táblázat*). A hallgatók javarészt online forrásokat használtak, s jelentős különbség volt a hivatkozásjegyzékben szereplő tételek számában, mely 20–200 között mozgott.

1. TÁBLÁZAT

A felhasznált dokumentumtípusok százalékos megoszlása

Folyóirat-, magazincikk	49%
Könyv, e-könyv, könyvfejezet, tankönyv	22%
Weboldal (általános, céges, csak elérési dátummal rendelkező, hírt tartalmazó)	8%
Jelentés, kutatási jelentés, műhely-, esettanulmány, white paper, könyvajánló	5%
Közösségi média, multimédiás tartalom: blog, TED-előadás, videó, film	4%
Konferenciakötet, -előadás, prezentáció	3%
Statisztikai adattábla, grafikon	2%
Disszertáció, szakdolgozat, TDK-dolgozat	2%
Jogi források: jogszabály, törvény, rendelet, ítélet, kormányhatározat, irányelv	2%
Egyéb: szócikk, interjú, sajtóközlemény, megírt esszé, infografika, azonosíthatatlan (kevés adat)	2%

FORRÁS: saját szerkesztés

A dolgozatokból kiderült, hogy a többség nem volt tisztában a hivatkozás kötelező elemeivel, azok sorrendjével, írásmódjukkal, s ezeken kívül még egyéb típushibákat is

elkövettek (2. táblázat). Sajnos sok esetben úgy éreztük, hogy a dokumentum azonosíthatósága – a legfontosabb alapelv – is sérül.

2. TÁBLÁZAT

Típushibák

Helyesírási hibák	A cím minden szava nagy kezdőbetűvel írva
	A teljes cím nagybetűvel (kiabáló cím)
	Elírások (felcserélt, kihagyott betűk, felesleges szóközök)
Hiányzó adatelemek	Szerző, cím(!)
	Folyóiratok esetében: kötet, szám, oldalszám
	Szerkesztett kötetek esetében a fejezet szerzői ill. a kötet szerkesztői
Felesleges adatelemek	Titulusok, ISSN, ISBN, kiadási hely, letöltés dátumára utaló kifejezés, letöltés dátuma

	A szerzők teljes nevének kiírása
	A szerző affiliációjának feltüntetése
Formai hibák	Rövidített folyóiratcím
	Szerkesztett kötetnél kettőspont a bennfoglaló mű előtti <i>In</i> mögött
	Szerkesztett kötetnél a szerkesztők névelemeinek sorrendje
	Dólt betűsen írt teljes hivatkozás
	Dólt betűs írásmód hiánya egyes adatelemenként
	Hivatkozásjegyzék tételeinek sorszámozása, pontozása
	Adatelemek kiemelése vastagítással
URL, DOI	Több URL feltüntetése egy rekordban, pl. <i>Researchgate</i> és a folyóirat kiadói linkje
	Elektronikus dokumentum esetében az URL/DOI hiánya
	Nem élő link
	Weboldalak esetében egy általános link, ami a nyitó weboldalra vezet, nem a konkrét dokumentumra
	DOI betűszó kombinálása URL-lel
Egyéb hibák	A szövegközi hivatkozások nem egyeznek a hivatkozásjegyzékben szereplő tételekkel
	A szerzők sorrendjének megváltoztatása
	Weboldalakon kínált helytelen hivatkozási minta átvétele

FORRÁS: saját szerkesztés

Problémát okozott a jogi dokumentumok kezelése, de ebben az APA-szabvány sem ad kielégítő segítséget. Az amerikai jogrendszer teljesen eltérő a magyar jogrendszertől, ráadásul a jog területén inkább az Oxford-stílus használatos. Viszont a dolgozatokban szép számmal szerepeltek különböző rendeletek, ítéletek, törvények, határozatok. Úgy orvosoltuk a problémát, hogy segédleteinket kibővítettük jogi

dokumentumok példáival, viszont hangsúlyoztuk, hogy csak *javaslatot* tudunk adni.

A fentiekén túl jellemző hiba volt, hogy keveredett egy írásművön belül az angol és a magyar hivatkozási elemek elnevezése (pl. *Eds.*, ill. *szerk.* vagy *p.*, ill. *o.*), valamint a dátumok írásmódja (nap-hónap-év). Ez megint csak visszavezethető arra, hogy az APA-szabványnak nincs hivatalos magyar változata, s az angol dátum elemeinek sorrendje eltérő.

A szövegközi hivatkozások – lévén sokkal egyszerűbbek – nem okoztak annyi problémát, de itt is talákoztunk kifogásolható megoldásokkal, például, amikor egy hosszabb fejezetet egyetlen mű alapján írtak meg. Sajnos az az alapelv, hogy minden szövegközi hivatkozás jelenjen meg a hivatkozásjegyzékben és vice versa, sokszor sérült. Megfigyelhető volt, hogy sok esetben éltek a hallgatók a parafráziskészítés lehetőségével, elenyésző volt a szó szerinti hivatkozás használata, s előnyben részesítették a narratív hivatkozást a zárójellel szemben.

A hallgatók többször hangot adtak a plagizálástól való félelmüknek a tréningeken, konzultációkon, s ez tükröződött néhány dolgozatban is: szinte minden mondat külső forrásból származott, ennek megfelelően mondatonként le is hivatkozták, viszont hiányoztak a szövegből az önálló gondolatok. Ezért is tartjuk fontosnak, hogy ha nem is tanítjuk meg az összes hivatkozási szabályt, arra feltétlenül szükség van, hogy a külső források használatának alapelveivel (jelen esetben például azzal: indokolt-e ilyen mennyiségben a használat), a hallgatók tisztában legyenek.

Meglátásunk szerint a hibák egy része elkerülhető lenne hivatkozásgeneráló, hivatkozásképző szoftver vagy MI-eszközök használatával, de nem jellemző, hogy a hallgatók éljenek ezen lehetőségekkel. Kurzusaink között több éve szerepel az, ahol a széles körben ismert hivatkozásképzőket mutatjuk be – de kevesen érdeklődnek iránta. A 2024/25-ös tavaszi szemeszterben megvizsgáltunk különböző MI-eszközöket is, vajon képesek-e pontos hivatkozást előállítani, de a tapasztalat azt mutatta, hogy ezek sem csodaszerek: a klasszikus dokumentumtípusokkal jól boldogultak, de a kevésbé szokványosoknál

ejtettek hibákat. Megoldás lehet a kettő kombinációja: valamilyen eszköz használata és a hivatkozási szabályok ismerete.

KONKRÉT HIBÁK

Elektronikus, távolról is elérhető adatbázisaink bővelkednek szakirodalomban, oktatjuk is ezek használatát, kereshetőségét, ennek ellenére jellemző, hogy a hallgatók az interneten elérhető tartalmakból állítják össze a dolgozat anyagát. A weboldalakon talált tartalom azonosítása nem kevés problémát okozhat, és az elkészült hivatkozás sok esetben nem felel meg a visszakereshetőség kritériumának, ennek ellenére ezeket fenntartások nélkül használják. A példákat eredeti írásmódjuk szerint közöljük.

- Egy előadás diasora:

Rajczy István (2019). Mesterséges intelligencia. https://trade-marketing.hu/wp-content/uploads/2020/02/AI-Kitalalt-Gondolatok_drReti-Istvan.pdf

- Egy könyvfejezet, de csak a fejezet adatait kaptuk meg hozzá:

Kothari, D. N., & Sohoni, S. N. (2024). Towards Sustainable Fashion: Managing Micro-trends and Reducing Overconsumption and Overproduction. *Technological Innovation and Sustainability: Navigating The Future*, 82.

- Kész rejtély, s feltételezhetően a vezetéknev helyett a keresztnévet használta:

János D. V. (é. n.). Szerkesztette: Dr. habil. Csizsárik-Kocsir Ágnes.

- Rendszeresen felhívjuk a figyelmet, hogy egy pdf önmagában nem elégséges a hivatkozáshoz. Ez egy kutatási jelentés, de nagyon kevés a rendelkezésre álló adat:

782bac33-en.pdf (oecd-ilibrary.org)
(2024. 04. 28.)

- Nem egy esetben még nekünk, könyvtárosoknak is fejtörést okozott egy-egy dokumentum helyes besorolása. Ezt vajon kutatási jelentésként vagy weboldalként kellene hivatkozni?

Fenntartható divat (2022) Letöltve:
2024. 10. 10 https://unicef.hu/klimahosok/wp-content/uploads/2022/08/6-divat_08.19.pdf

- Ez olyan, mint egy könyv tartalmi kivonata, de a formája nem szokványos

OECD (2024): Overview of the Key Operating Provisions of the GloBE Rules Letöltve: 2024. 11. 02.
<https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/global-minimum-tax/pillar-two-globe-rules-fact-sheets.pdf>

A weboldalak még az APA-szabványt követve is nehézségeket okoznak. Maga a szabvány is hat különböző esetet sorol fel, attól függően, hogy milyen tartalom található a weboldalon, pl. hír, egy szervezeti egység vagy egyéni szerző publikációja, vagy egyik kategóriába sem illő, csak elérési dátummal rendelkező weblap stb. A hallgatók sokszor tartalmukban is semmitmondó weboldalakat találtak meg (pl. egy 140 oldalas szabályozás hétsoros összefoglalóját), ami hasonló ahhoz, mintha csak az absztraktját olvasták volna el egy folyóiratcikkeknek.

A dokumentum helytelen besorolása előrevetíti, hogy a hivatkozás is helytelen lesz.

„COMMISSION, E.” – AVAGY KÜLÖNÖSEN ÉRDEKES ESETEK

A címben feltüntetett testületi szerző, az Európai Bizottság (*European Commission*) megszemélyesítése, valamint az alábbi „gyöngyszemek” hívták fel a figyelmünket a hallgatók ismereteiben jelentkező alapvető hiányosságokra. Nézzünk meg néhány egyedi esetet; a hivatkozásokat eredeti formájukban közöljük.

- Academia.edu és Researchgate.net

Képzéseink során próbáljuk sulykolni, hogy az *Academia.edu* vagy *Researchgate.net* oldalakon fellelhető folyóiratcikkek helyett keressék meg a cikk eredeti helyét folyóiratban vagy repozitóriumban, s az alapján készítsék el a hivatkozást a hallgatók. Ennek ellenére rendre belefutunk az adott oldalakról származó hivatkozásba pl.:

Dalaki, F., Esmailpour, M., & Bahrainizad, M. (2019). Explaining factors affecting brand image of hospital with the emphasis on branding in health services marketing; case study of Salman-e Farsi hospital in Bushehr. *Health Research Journal*, 4(2), 63-71.
https://www.academia.edu/108984791/Explaining_Factors_Affecting_Brand_Image_of_Hospital_with_the_Emphasis_on_Branding_in_Health_Services_Marketing_Case_Study_of_Salman_e_Farsi_Hospital_in_Bushehr

A fenti cikk ellenőrzése során kiderült, hogy a folyóirat eredeti címe „*Pizhūhish-i salāmat*. پژوهش سلامت”, online ISSN-je: 2476-4949, a *Health Research Journal* a folyóirat párhuzamos címe. Kizárólag a cikk absztraktja íródott angolul, a cikk maga perzsa. Felmerül a kérdés: vajon tényleg elolvasta a hallgató a teljes cikket? Vagy inkább az absztrakt elolvasása után hivatkozta le?

Nem ez volt az egyetlen eset, amikor paywall (fizetőfal) mögötti, azaz ingyenesen nem hozzáférhető cikkbe futottunk bele, de legyünk jóhiszeműek, s tételezzük fel, hogy könyvtárközi kölcsönzés keretében vagy bármilyen egyéb legális módon sikerült a cikket megszerezni.

- Nem tekinthető tudományos forrásnak ez a diákok esszéit tartalmazó oldal:

UKEssays. (november 2018). Push and Pull Factor in Tourism. Retrieved from <https://www.ukessays.com/essays/tourism/push-and-pull-factor-in-tourism-tourism-essay.php?vref=1>

- Csak az adatszolgáltató nyitólapjára utal a link, amely alapján a hivatkozott cikk nem azonosítható:

Nemzeti Turisztikai Adatszolgáltató Központ. (n.d.). Információk a szálláshelyek minősítéséről. <https://info.ntak.hu> Letöltés dátuma: 2024. október 21.

- Elégtelen adatok feltüntetése a hivatkozásban:

TSK Capital Invest Kft.

- Katalógusoldal belinkelése:

Alpaydın, E. (2020). Introduction to Machine Learning (4th ed.). MIT Press. <https://lccn.loc.gov/2019028373>

- Felesleges adatok halmaza, ráadásul a megadott linken már nem érhető el a hivatkozott mű:

RICS Property Talks – előadás, kerekasztal-beszélgetés - Az ESG hatásai az ingatlanszektorra - 2024. október 3., csütörtök • 8:30–11:00 CEST • 1,0 óras hivatalos CPD - EY, 1132 Budapest, Váci út 20.. Jenei Attila | Raska Gábor | Klopfer András - előadása - EY denkstatt.

- Két cikk összeolvasztása egy hivatkozásban:

Madhavaram, S., Badrinarayanan, V., McDonald, R., Reid, M., Luxton, S., & Mavondo, F. (2005). Integrated Marketing Communication (IMC) and Brand Identity as Critical Components of Brand Equity Strategy; The Relationship between Integrated Marketing Communication, Market Orientation, and Brand Orientation. *Journal of Advertising* 34, pp. 69–80, pp. 11–23.

Még hosszan szemezgethetnénk a helytelen hivatkozások listájáról, de nem célunk az összes hibás megoldás bemutatása, mindössze a hivatkozási hibák sokszínűségét kívántuk érzékeltetni. Meggyőződésünk, hogy a fenti hibák kis utánajárással, a segédletek áttekintésével elkerülhetőek lennének.

KONKLÚZIÓ – TÁVOLABBI CÉLOK

A Könyvtár *Writing Center* munkacsoportja folyamatosan arra törekszik, hogy a hallgatókat segítse a (szak)dolgozatírás folyamán. Képzéseink között régóta jelen van a hivatkozások kezeléséről szóló képzés, melyet egyéni

és csoportos konzultációval együtt, különböző formában, segédletekkel kiegészítve kínáltunk az elmúlt évek során. A 2024 őszén bevezetett szolgáltatás rávilágított arra, mi okoz a hallgatóknak problémát a hivatkozások helyes elkészítésénél. Az azonosított okok között szerepel a nem megfelelő források használata, a dokumentumtípus helytelen megállapítása, a hivatkozási szabályok ismeretének hiánya és ezek kombinációja. A hivatkozásjegyzékek ellenőrzése folyamán nem javítottunk ki minden egyes hibát, hanem a típushibákra hívtuk fel a figyelmet, meghagyva a hallgatóknak a javítási utómunkát. A formai hibákon túl jeleztük, ha nem akadémiai forrást használtak, vagy ha beazonosíthatatlan volt a dokumentum.

Tudjuk, hogy a hivatkozási szabályok elsajátítása nem egyszerű, s ha egy hallgató az alapképzéssel befejezi a tanulmányait, nem feltétlenül éri meg időt és energiát fordítani a hivatkozások korrekt használatára. Akkor meg különösen nem, ha csak némi pontvesztéssel jár egy szakdolgozat értékelésénél a helytelen hivatkozás. Megoldás lehet egy egyszerű hivatkozásgeneráló használata, de ismert tény, hogy ezek sem dolgoznak hibátlanul, s nagy hiányosságuk, hogy a szövegközi hivatkozások hiányosságaira nem kínálnak megoldást. A hivatkozáskézelő szoftverek használata kiküszöböli ez utóbbi problémát, de azok sem nyújtanak tökéletes megoldást, így ez nem menti fel a hallgatót a hivatkozási szabályok ismerete alól. Teszteltünk különböző MI-eszközöket is, és azt

tapasztaltuk, hogy a klasszikus dokumentumtípusok (folyóiratcikk, könyv stb.) hivatkozásait helyesen állították elő, viszont a kevésbé szokványos dokumentumok (konferencia, weblapok stb.) esetében vétettek hibákat.

A feltárt problémák alapján átdolgoztuk a hivatkozásokról szóló kurzusanyagunkat, segédleteinket kibővítettük olyan dokumentumtípusokat tartalmazó példákkal, melyek előkerültek az ellenőrzés során.

Távolabbi célunk, hogy elfogadtassuk az APA-szabvány kötelezővé tételét az egyetemen. A szabványt hivatkozáskézelő szoftverbe betöltve minden hallgatónk használhatná, s a hivatkozási szabályok ismeretével jelentősen javulna a végeredmény. Viszont az APA-szabvány használata magyar nyelvű művek esetében számtalan további kérdést vet fel, pl. a dátumelemek sorrendje, kettősjegyű keresztnevek rövidítése (Csaba: Cs. vagy C.), a & vagy és használata stb.

Érdeemes lenne a későbbiekben megvizsgálni, hogy az őszi elemzésbe bekerült dolgozatok szerzői vajon beépítették-e a javaslatainkat, valamint, hogy akik részt vettek *Hivatkozások* kurzuson, milyen mértékben sajátították el a helyes hivatkozás menetét. Úgy véljük, hogy szükség van a helyes hivatkozás ismeretére, s ennek elsajátításához igyekszünk továbbra is minden segítséget megadni. A hallgatóktól érkező visszajelzéseket figyeljük, és szolgáltatásainkat folyamatosan alakítjuk.

IRODALOM

- Fischer, M., Halm, T. és Koltay, T. (2021): Gap in the Wall: A Writing Center, Offering Complex Research Support. In: V. Fernández-Marcia & L. González-Solar (szerk.): *Cases on Research Support Services in Academic Libraries*. 99–120. DOI: <https://doi.org/10.4018/978-1-7998-4546-1.ch005>